

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI ZADAŃ
Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY
ZA 2018 ROK

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W RADYMNIE

Marzec 2019 r.

Ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U z 2018 r., poz.998 ze zm.) reguluje w sposób kompleksowy zasady wspierania rodziny,

pieczy zastępczej i postępowania adopcyjnego. Określa zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Jej regulacje skupiają się na rodzinie i dziecku przez uznanie, iż skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami. Ustawa wprowadziła nowe instytucje w zakresie pieczy zastępczej i zasady wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Powołano asystentów rodziny, których zadaniem jest prowadzenie pracy z rodziną przeżywającą trudności. Wprowadzono zmiany w zakresie dotychczas istniejących placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz w zakresie finansowania pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U z 2018 r., poz.998 ze zm.) **do zadań własnych gminy należy:**

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez :
  - a) zapewnienie rodzinie wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie :
  - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego,
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust.3 wyżej cytowanej ustawy;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Sprawozdanie ma na celu przedstawienie działań podejmowanych w zakresie wspierania rodzin i systemu pieczy zastępczej w 2018 r. a także wskazanie istniejących problemów, potrzeb i dalszych kierunków działań w tym obszarze.

Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radymnie realizuje zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na podstawie Zarządzenia Nr 96/2018 Wójta Gminy Radymno z dnia 14 czerwca 2018 r. w sprawie wyznaczenia podmiotu właściwego do realizacji zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny.

Gminny Program Wspierania Rodziny

Wskazana na wstępie ustawa zobligowała samorząd gminy do opracowania i realizacji 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny:

- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Radymno na lata 2018 – 2020 został uchwalony Uchwałą Nr LIII/33/2018 Rady Gminy Radymno z dnia 25 maja 2018 r.

Program wsparcia rodziny ma na celu prowadzenie i rozwój działań w zakresie wzmocnienia funkcji rodziny, głównie natury opiekuńczo-wychowawczej oraz zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowej, a także przeciwdziałania marginalizacji i degradacji społecznej rodziny. Wieloaspektowa praca z rodziną naturalną, ochrona odpowiedniego poziomu życia rodziny oraz rozwój specjalistycznego wsparcia pozwoli na ograniczenie umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

Karta monitoringu Gminnego Programu Wspierania Rodziny za rok 2018 stanowi załącznik do sprawozdania.

Praca z rodziną

Podstawowym zadaniem gminy jest wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tej funkcji. Ustawa wprowadziła funkcję asystenta rodziny, który ma pomóc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, wspierać w prowadzeniu domu i ich codziennych czynnościach.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radymnie w ramach realizacji tego zadania zatrudnia 1 asystenta rodziny na pełnym etacie.

Wydatkowana kwota ogółem na wynagrodzenie oraz pozostałe koszty zatrudnienia asystenta rodziny (1 etat)	41 693,49 zł
• Finansowanie z budżetu gminy	21 462,81 zł (w tym 1 653,68 zł koszty zwrotu dla asystenta za dojazdy do podopiecznych oraz 1 185,66 odpis na ZFSS)
• Finansowanie z budżetu państwa w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2018”	20 230,68 zł

Ponadto asystent rodziny w 2018 roku uczestniczył w kilku bezpłatnych szkoleniach i kursach związanych ze specyfiką jego pracy.

W 2018 roku świadczeniami z pomocy społecznej zostało objętych 265 rodzin.

Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego pomocą objęto 29 rodzin, w tym 15 rodzin niepełnych i 12 rodzin wielodzietnych.

W związku z wystąpieniem przemocy w rodzinie w przypadku 3 rodzin prowadzona była procedura „Niebieskie Karty”.

Asystent rodziny zatrudniony w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Radymnie obejmował w 2018 roku wsparciem łącznie 10 rodzin (mających na utrzymaniu 16 dzieci)

przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Wsparciem byli objęci rodzice biologiczni:

- dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej – Regionalna Placówka Opiekuńczo-Terapeutyczna w Jarosławiu (1 rodzina);
- zamieszkujący wraz z dziećmi na terenie gminy Radymno (9 rodzin).

W 2018 roku asystent rodziny podjął współpracę z 4 nowymi rodzinami, w tym z jedną z nich końcem roku zakończył współpracę w związku ze zmianą miejsca zamieszkania członków rodziny. Natomiast 1 rodzina została objęta 3 miesięcznym monitoringiem i zakończono z nią współpracę ze względu na osiągnięcie celów.

Wsparcie asystenta rodziny kierowane jest do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, w tym:

- rodzin, których dzieci przebywają obecnie w pieczy zastępczej, natomiast istnieje szansa ich powrotu do rodziny biologicznej,
- rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej,
- rodzin, u których występują okresowe trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Asystent rodziny jest przyznany rodzinie za jej zgodą, dorośli członkowie rodziny podpisują zgodę na współpracę. Intensywność pracy z rodziną charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem w zależności od analizowanego przedziału czasowego. Pierwsze miesiące współpracy wymagają największego zaangażowania, zarówno asystenta, jak i poszczególnych członków rodziny. Początki pracy asystenta obejmują rozpoznanie potrzeb klientów i ocenę sytuacji rodziny z perspektywy jej członków oraz obiektywną diagnozę potrzeb i potencjalnych możliwości rodziny. Działania te skutkują stworzeniem planu pracy z rodziną. Stopniowa realizacja zadań wynikających z planu pracy z rodziną prowadzi z czasem do usamodzielniania się rodzin i minimalizowania roli asystenta. Wówczas asystent monitoruje działania rodziny dokonując ich okresowej oceny, aż do bezpiecznego poziomu usamodzielniania się rodziny.

Asystent rodziny pełni ważną rolę w systemie wspierania rodziny. Celem pracy asystenta rodziny jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilizacji życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do odebrania rodzicom dzieci oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Przepisy *Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* stanowią, iż sąd może zobowiązać rodziców biologicznych, jak i samego małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do pracy z asystentem rodziny bądź realizowania innych form pracy z rodziną.

Rolą asystenta rodziny nie jest powielanie pracy pracownika socjalnego. Asystent rodziny kierowany jest do pracy tylko z tymi rodzinami, w których trudna sytuacja małoletniego dziecka wymaga wsparcia zewnętrznego. Potrzeba podejmowanych przez niego działań pomocowych ustanie wraz z osiągnięciem przez rodzinę umiejętności samodzielnego, prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Praca asystenta z rodziną ma charakter kompleksowy. W pierwszej kolejności osoba pełniąca tę funkcję dba o rozwiązywanie podstawowych problemów socjalnych-mieszkaniowych, materialnych, czy prawnych. Ponadto asystent pomaga również w rozwiązywaniu problemów podopiecznych (emocjonalnych, rodzinnych, środowiskowych) i w razie potrzeby kieruje ich na odpowiednią terapię. Asystent rodziny wspiera również swoich podopiecznych w podejmowaniu aktywności społecznej, zachęca bezrobotnych do podjęcia pracy, jak i również motywuje do podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub kontynuowania nauki. Intensywna praca asystenta z rodziną jest realizowana również w przypadku czasowego umieszczenia przez sąd dziecka/ dzieci poza rodziną. Wówczas zadaniem asystenta staje się

nie tylko praca z biologicznymi rodzicami dzieci w miejscu zamieszkania, ale również współpraca z rodziną zastępczą lub koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, odpowiedzialnym za dziecko umieszczone w instytucji sprawującej pieczę zastępczą lub umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Powinien on aktywnie uczestniczyć we wszystkich działaniach zmierzających do powrotu dziecka do rodziny.

Asystent rodziny pełni funkcję pomocnika, mediatora i doradcy, towarzyszy wspiera oraz aktywizuje rodzinę. Podejmuje również działania zmierzające do poprawy wzajemnych relacji wewnątrz rodziny, motywuje do dokonywania pozytywnych zmian, m.in. w kwestii poczucia własnej sprawczości, modeluje prawidłowe zachowania, wzmacnia pozytywnie poczynione już zmiany. Towarzyszy rodzinie w poszukiwaniach rozwiązań w trudnych sytuacjach życiowych z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Celem wsparcia rodzin przez asystenta jest przywrócenie stabilnej sytuacji rodzinnej.

Zadaniem asystenta rodziny jest całościowe wspieranie rodziny wychowującej dzieci, zagrożonej wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także poprzez pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności. Bardzo ważnym jest indywidualne podejście do rodziny i jej problemów, co będzie służyło rozwojowi kompetencji wszystkich jej członków – rodziców i dzieci. Rodzina bowiem, jest podstawowym środowiskiem jakie powinno gwarantować dzieciom bezpieczeństwo emocjonalne, dawać im poczucie więzi i doświadczenia niezbędne dla ich prawidłowego rozwoju. Zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, powodujące groźne dysfunkcje, takie jak uzależnienia, przemoc, zaniedbanie, bezradność, mogą prowadzić do konieczności objęcia dzieci opieką zastępczą. Jednym z narzędzi pracy z rodziną w takiej sytuacji jest wprowadzenie do niej asystenta rodziny.

PROWADZONA PRACA ASYSTENTA RODZINY W 2018 ROKU	
ILOŚĆ PRACY BEZPOŚREDNIEJ Z RODZINAMI (wejścia w środowisko rodzinne)	ILOŚĆ PRACY POŚREDNIEJ Z RODZINAMI – GOPS, placówki szkolne, sądy, przychodnie zdrowia, poradnie zdrowia psychicznego, PCPR, Poradnie Psychologiczno – Pedagogiczne, SOS-W, OREW, Starostwo Powiatowe, RPO-T (asystowanie z nimi i na ich rzecz)
212	109

LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCA Z USŁUG ASYSTENTA RODZINY W 2018 ROKU	
OKRES TRWANIA WSPÓŁPRACY	LICZBA RODZIN
•poniżej roku	4
•powyżej 2 lat	1
•powyżej 4 lat	1
•powyżej 5 lat	2
•powyżej 6 lat	2
RAZEM:	10

Średni czas pracy asystenta z rodzinami wynosi od 1 -do 3 -godzin podczas wizyt i spotkań średnio 1 raz w tygodniu.

Asystent rodziny w sprawie 2 rodzin występował do sądu o wgląd w sytuację rodzinną dziecka oraz uczestniczył 2 razy w ocenie sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej – spotkania odbyły się w Regionalnej Placówce Opiekuńczo-Terapeutycznej w Jarosławiu.

W 2018 roku asystent rodziny:

- opracował plany pracy z rodziną (opracowanie i realizacja we współpracy członkami rodziny oraz w konsultacji z pracownikiem socjalnym),
- uczestniczył w opracowaniu planu pracy z rodzinami, których dzieci są umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej,
- udzielał pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów socjalnych oraz wychowawczych z dziećmi,
- prowadzili indywidualne konsultacje wychowawcze dla rodziców i dzieci,
- sporządzali opinie na wniosek sądu o rodzinie i jej członkach,
- współpracowali z zespołem interdyscyplinarnym lub grupami roboczymi, współpracowali z kuratorami społecznymi.

W ramach realizowanej pracy i udzielanego wsparcia asystent pomagał i towarzyszył między innymi w:

- przygotowaniu i złożeniu pism urzędowych w określonych instytucjach,
- nawiązywaniu kontaktów z pracownikami innych instytucji, poradni specjalistycznych czy organizacji pozarządowych (np. Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Przemysłu),
- zwiększaniu motywacji klientów do poszukiwania pracy czy podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- zwiększaniu motywacji do podjęcia terapii uzależnień, terapii rodzinnej czy regularnego zażywania leków,
- organizowaniu wsparcia materialnego,
- rozwiązywaniu codziennych trudności poprzez zwiększenie kompetencji w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego i załatwiania spraw urzędowych, gospodarowania czasem,
- poprawianiu relacji rodzinnych,
- podnoszeniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz budowaniu autorytetu rodziców,
- podnoszenia poziomu higieny członków rodziny oraz estetyki wyglądu mieszkania,
- wzroście umiejętności gospodarowania budżetem domowym.

Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka

Cytowaną na wstępie ustawą wprowadzono ponadto formę wsparcia rodziny w postaci rodziny wspierającej, która na podstawie stosownej umowy z wójtem wspiera rodzinę przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Rodziny wspierające stanowią instrument mający na celu wsparcie rodziców biologicznych w sprawowaniu opieki i wychowaniu dzieci. Gmina może spróbować zaktywizować lokalne

otoczenie rodziny w celu udzielenia pomocy rodzinie. Problemy opiekuńczo – wychowawcze mogą wynikać z braku odpowiednich wzorców w rodzinach, z których pochodzą rodzice dziecka. Współpraca z rodziną wspierającą może dotyczyć różnych aspektów życia, takich jak: organizowanie czasu wolnego dzieciom, wypracowanie nawyku wspólnego spędzenia czasu przez członków rodziny, pomoc w nauce, udzielanie wskazówek dotyczących wychowania dzieci, ale również takich wydawałoby się oczywistych dla rodziny spraw, jak nauka gotowania, sprzątanía, utrzymywania higieny osobistej czy racjonalnego gospodarowania budżetem domowym. Rodzina wspierająca powinna współpracować z asystentem rodziny. Pełnienie roli rodziny wspierającej jest nieodpłatne. W 2018 roku nie wystąpiła potrzeba ustanowienia rodziny wspierającej.

Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza i rodzinny dom dziecka.

Wyróżnia się następujące typy rodzin zastępczych:

- spokrewniona – mogą ją stworzyć najbliżsi krewni dziecka, czyli dziadkowie lub rodzeństwo (babcia, dziadek, brat, siostra);
- niezawodowa – może ją stworzyć zarówno rodzina dziecka niebędąca wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, jak i osoby niespokrewnione z dzieckiem;
- zawodowa – to taka rodzina zastępcza, z którą starosta zawiera umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej; tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Natomiast instytucjonalna pieczka zastępcza jest sprawowana w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Obowiązek współfinansowania pieczy zastępczej wynika z art. 191 ust. 9 i ust. 10 przedmiotowej ustawy. Zgodnie z nim gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka (przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej) wspólnie z powiatem ponosi koszty jego pobytu rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej. Obowiązek dotyczy dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej po 1 stycznia 2012r.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej gmina ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1)10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2)30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3)50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W 2018 roku w pieczy zastępczej przebywało łącznie 6-ro dzieci, w tym :

- w instytucjonalnej – 2 dzieci,
- w rodzinnej – 4 dzieci (3 dzieci w rodzinie zastępczej spokrewnionej a 1 dziecko w rodzinie zastępczej zawodowej).

Dzieci w pieczy zastępczej umieszczane są przez sąd.

Pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2018 roku był współfinansowany przez gminę. Wysokość środków przeznaczonych na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej wynosił:

Rok 2018	Pieczna rodzinna	Pieczna instytucjonalna
	10 138,00	29 681,75
Razem:	39 819,75	

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radymnie sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny i przekazuje je właściwemu wojewodzie dwa razy do roku w okresie od stycznia do czerwca i od lipca do grudnia każdego roku, w wersji elektronicznej z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.

W 2018 roku na bieżąco asystent rodziny, pracownicy socjalni, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego monitorowali sytuację dzieci i rodzin przeżywających problemy w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Częste wizyty w środowisku, kontakt z pedagogiem w szkole, kuratorem zawodowym, społecznym i przedstawicielami policji pozwoliły na podjęcie działań zaradczych. Monitoring prowadzony był również po zaprzestaniu pracy z rodziną.

W 2018 roku ogółem na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny wykorzystano środki w wysokości: 81 513,24 zł.

Potrzeby w zakresie realizacji zadań na 2019 rok.

Obowiązująca od dnia 1 stycznia 2012r. ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakładając na gminę zadania nałożyła jednocześnie obowiązek finansowania realizacji tych zadań w znacznym zakresie.

W ustawie przewidziano wprowadzenie mechanizmów wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego środkami budżetu państwa w realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednakże ze względu na trudną sytuację finansów publicznych środki te są ograniczone. Z konstrukcji przepisów [ustawy](#) jednoznacznie wynika, że przyznanie dotacji celowej nie jest obowiązkowe, w związku z czym nie stanowi ona zabezpieczenia dofinansowania przez państwo zadań realizowanych przez samorządy.

W związku z powyższym większość realizowanych działań gmina musi finansować we własnym zakresie zabezpieczając na ten cel środki w budżecie.

Rok 2019 i kolejny będą kontynuacją prowadzonych działań w zakresie pomocy rodzinie znajdującej się w trudnej sytuacji, która nie wykonuje swoich funkcji rodzicielskich w sposób prawidłowy oraz zapewnienia rodzinie z problemami potrzebnego wsparcia.

W szczególności poprzez:

- utrzymanie i rozwój usługi asystenta rodziny,
- współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- realizację działań przewidzianych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny w Gminie Radymno na lata 2018 – 2020.

Sporządził: